

Előkerült Kálvin-prédikációk

– Magyar professzor segítette a holland kutató munkáját –

Nemrégiben illusztris vendéget köszönhetett egyházunk Zsinata. **Erik Alexander de Boer** *holland teológiai professzor* **Nagy Barna** *professzorra* emlékezett. „Személyesen nem ismertem, tanulmányaiból tudom, hogy kiváló tudós volt. A magyar reformációt idegen nyelven is össze tudta foglalni” – fogalmazott a holland lekipásztor. Nagy Barna 1956-ban Genfben utazott, és Kálvin kéziratban maradt prédikációit tanulmányozta. Egy emberöltővel később, De Boer professzor diákként Genfben megtalálta Nagy Barna iratait, 2500 kézzel írt oldalt, s most az általa megkezdett munka első kötetét hozta el Magyarországra. A holland egyetemi tanár, aki a kötetet átadta Bölcskei Gusztáv zsinati elnöknek, meghívott egy magyarországi diákot, hogy segítsen a munka folytatásában. „Nagyon nagy érték számunkra ez a könyv. Adja Isten, hogy ezt a közös és saját örökségünket megőrizhessük” – fogalmazott Bölcskei Gusztáv. De Boer professzor a Confessionnak is nyilatkozott hatalmas vállalkozása kezdeteiről és állásáról:

– 1990-ben kezdődött számomra a történet, amikor a diplomamunkámhoz a genfi egyetemen kutattam Kálvin János prédikációit. Tudtam, hogy három vaskos kéziratban – amelyek a reformátor Ezékiel könyvéről elmondott prédikációit tartalmazzák – meglehetősen sok, összesen 175 Kálvin-prédikációnak kell lennie. Bemutakoztam néhány genfi professzornak, akik a legnagyobb elképedésemre két nagy kartondobozt adtak át nekem: tessék, ezekből dolgozhat! Igen meglepődtem, amikor minden egyes oldalról fotómásolatot találtam, valamint a szövegek teljes átírását. Nem volt könnyű kibogozni őket, hiszen a kézzel írott oldalak XVI. századi francia nyelven íródtak.

– *Mi a különbség az akkor beszélt és a mai francia nyelv között?*

– Nincsenek olyan távol egymástól, de néhány alapvető dologban mégis különböznek. Egyszóval, amikor belelapoztam az anyagba, minden egyes oldalon megtaláltam egy számomra ismeretlen magyar professzor feljegyzéseit. Később tudtam meg, hogy Nagy Barnáról van szó, aki 1969-ben hunyt el Magyarországon. Az ő írásos útmutatásai alapján szépen haladtam a munkával. Először az Ezékielről szóló saját könyvemmel készültem el, majd közreműködtem abban, hogy az eredeti szöveg is napvilágot lásson. A szóban forgó kiadás egyébként Kálvin tizenhat prédikációját tartalmazza Ezékiel könyvéről. Az én munkám annyi volt, hogy Nagy Barna alapján végighaladtam a szövegen, elvégeztem és befejeztem a szükséges korrekciót, és megszerkesztettem a kritikai kiadást.

– *Egyszóval együtt dolgozott valakivel, akivel egyébként soha nem találkozott.*

– Valóban így van. Olyannyira fontosnak tartottam azonban ezt a különös munkakapcsolatot, hogy Nagy Barnát is szerzőként tüntettem fel, sőt az ő emlékének ajánlottam a kötetet. Fontos ez, hiszen a nyugati világban kevésbé ismert, milyen sokat tett a Kálvin-kutatásért. Ami a magyar professzorhoz fűződő további kapcsolatomat illeti, a történet innentől kezdve meglehetősen bonyolult. Nem sokkal genfi kutatásaim után a dél-afrikai Pretoriába utaztam, ahonnan 1994-ben tértem vissza Hollandiába. Szerettem volna felvenni a kapcsolatot Nagy Barna hozzátartozóival, de sokáig csak vaktában tapogatóztam. Végül egy ismerősöm segítségével megismerkedtem Nagy Barna lányával, Emesével. Örülök ennek, hiszen mindig is úgy éreztem, a magyar professzorral együtt szerkesztettük ezt a könyvet – holott személyesen valóban soha nem találkoztunk.

– *Mi a jelentősége az előkerült Ezékiel-prédikációknak Kálvin János életművében?*

– Természetesen nagyon sok Kálvin-prédikációt ismertünk már eddig is. A szóban forgó sorozat egy és negyed évet ölel fel, és világos képet rajzol a korabeli Genf viszonyairól. Már csak Ezékiel könyvének jellege miatt is sok szó esik benne például az igazságosságról.

– *Megváltoztatták a prédikációk a reformátorról kialakult képét?*

– Igen. A prédikációkban rendkívül hangsúlyosan jelenik meg Kálvin személye, s még ott is, ahol a szöveg éles vagy kemény hangú, vigaszt nyújt hallgatóságának.

– *Valóban megtalálta azt a prédikációt, amelyet Kálvin Szervét halálának napján mondott el, s amelyben a kivégzett orvos-teológusról is szót ejt?*

– Ebben a formájában nem pontos a megfogalmazás. Kálvin valóban prédikált azon a napon, de egyetlen szóval sem utalt Szervétre. Nem is olyan meglepő persze, hiszen ha belegondolunk, a döntés nem az ő kezében volt, civil bíróság hozta meg az ítéletet.

– *Ezek szerint a genfiak nem is igen érdeklődtek az ügy iránt?*

– Nagyon is foglalkoztatta őket, hiszen a kivégzés nem számított mindennapos eseménynek Genfben. A prédikációkban egyébként számos más érdekességre bukkanunk. A jelek szerint Kálvint nem is annyira a nagy, európai összefüggések, sokkal inkább a kisebb ügyek érdekelték. Számos fontos részletet megismerhetünk Genf mindennapjaiból. Bizonyos mértékben át kell értékelnünk a város korabeli szigorúságáról vallott nézeteinket is – ha ugyanis a gyülekezet valamely tagja őszintén megbánta bűneit, nem kellett szigorú büntetéstől tartania. Prédikációiban Kálvin beszél a római katolikusokról és a pogányokról is, akik még nem ismerik az Úr Igéjét.

– *Lesz-e magyar fordítás?*

– Szerintem találni kell egy francia fordítót, és akkor semmi akadálya. Ne felejtjük el, hogy bárki könnyen megérti a szöveget a mai francia tudásával is.

Szentesi Zöldi László

Confessio 2007/1